

tage denne Afvejning end Politikerne? Kort og træffende er dette for faa Maaneder siden sagt af et konservativt Blad her i Byen, af „Nationaltidende“, i følgende Ord, som jeg beder om Formandens Tilladelse til at citere: „Det bliver nu det praktiske Livs, det vil sige Befolkningens Repræsentanters, Lovgivningsmagts og Regeringens Sag at afstikke de økonomiske Grænser for vort Forsvarsvæsen og Linierne for dettes Formaal. Derefter maa Sagkundskaben lægge sin Indsigt og Energi i og faa den bedst mulige Ordning indenfor disse Grænser“. Dette er rigtigt, saaledes maa Rollerne og Kompetencen fordeles. Militærspørgsmaalet er et politisk Spørgsmaal, men det er ikke i sig selv et Spørgsmaal om Liberalisme eller Konservatisme; man ser Stater, ogsaa Stater, der i Størrelse og Beliggenhed kan sammenstilles med vort Land, man ser Stater af denne Art, hvor det radikale Venstre er de ivrigste Forsvarsvenner, ja, hvor selv ledende Socialdemokrater aabent og gerne vedkender sig, at de er Tilhængere af det nationale Forsvar, vedkender sig det som en Pligt; jeg behøver ikke i denne Forbindelse at nævne Navne. Konservatismen skal ikke have Privilegium paa at ville værgе Landet, i Tilfælde af at det bliver angrebet, og Demokratiet skal ikke fraskrive sig den Ære at ville gøre sin Pligt i saa Henseende. Jeg tilføjer, at det Parti, jeg har den Ære at tilhøre, heller aldrig har gjort dette. Det er et Spørgsmaal om international og national Vurdering; man kan ikke orientere sig i Militærspørgsmaalet ved at kaste et Blik ud over et frugtbart, smilende Land og et lille fredsommeligt Folk og saa sige: Dette Land er lidet, det vil ikke Krig, altsaa behøver det ikke at have noget Militærvæsen. Man orienterer sig galt, hvis man orienterer sig paa den Maade. Spørgsmaalet er: Vil den øvrige Verden heller ikke Krig, og hvis den vil det, hvorledes er vi saa stillet, hvilke Vilkaar har vi, hvis der udbryder Krig mellem andre? Vi har nylig set, hvorledes vi er stillet under andres Krige, og hvorledes andre smaa Nationers Vilkaar er, hvilken Konsekvens det medfører at være et Led i en Verden, hvor Krigen ingenlunde er afskaffet. Har man allerede glemt det herhjemme? Det synes, som om en og anden af dem, der var nærmest til at huske det, allerede har glemt det.

Dette er den ene Form for Fejlorientering. Den anden, som heller ikke har været uden Sidestykke her i Landet, bestaar i, at man hæftede Blikket ensidigt paa Udlandet og sagde: Saa og saa vældige Hærmasser taarner der sig op derude, saa

og saa mange Batailloner, saa og saa mange Kanoner, saa og saa mange Krigsskibe har vore Naboer, vi maa med i Kapløbet, vi har ikke gjort vor Pligt, før vi har rustet den sidste vaabenføre Mand; kan vi ikke staa os, saa kan vi i alle Tilfælde falde med Ære. I et lille Land, hvis Naboer er mægtige, hvis Naboer i alt Fald militært set er mægtigere end det, var det en farlig Vurderingsmaade. Et lille Folk, der vil prøve paa at ruste om Kap med Stormagter, vil ikke falde i Kampen, det vil falde før Kampen, det vil sprænge sig selv, det vil ruste sig selv ihjel, og om Æren skal jeg ikke tale.

For at orientere sig rigtigt skal man foretage en Vurdering til to Sider, udadtil og indadtil: hvilke Fordringer kan der med Billighed stilles til os udefra, under Situationer, der er sandsynligt forekommende, og hvilke Forudsætninger har vi efter vor Beliggenhed, efter vor Talstyrke og efter vore økonomiske Evner for at opfylde disse Fordringer uden at sege, uden at svække det nationale Liv i Landet? Saaledes forekommer det mig, at Spørgsmaalet maa stilles op, det er Grundlaget for en Vurdering, og denne Vurdering maa foretages nøgternt paa Grundlag af den i det givne Øjeblik gældende Verdenssituation. Militærspørgsmaalet er et Spørgsmaal om Verden og vi. Der var en Gang — lad mig sige en Gang —, da det var en populær Misforstaaelse her hjemme, at Spørgsmaalet om Forsvaret kunde afgøres under Synsvinklen: Vi alene vide. De, der alene vidste, fik noget andet at vide, da det kom til Stykket.

De Holdepunkter, der foreligger til en Bedømmelse af, hvad der udefra kan kræves af os, kan i Øjeblikket være ubestemte nok. I 1909, da vistod overfor en Omordning af Forsvaret, havde vi Haager-Konventionen af 1907 med dens Neutralitetsregler at holde os til, og vi havde vore Øjne til at se med, hvorledes andre smaa Stater indrettede sig paa dette Grundlag i Forhold til deres Omgivelser. Ja, enkelte Mænd paa ledende Steder her hjemme havde noget mere at holde sig til, de havde Kendskabet til Englands Syn paa vor Stilling, saaledes som det formedes i Kong Edvard den Syvendes Udtalelser til Grev Frijs om, at England forudsatte, at Danmark fuldt ud søgte at værne sin Neutralitet, de havde Kendskabet til den tyske Generalstabschef Grev Moltkes Ord til den daværende Kaptajn Lütken, men den store Offentlighed havde væsentlig kun Haager-Konventionen og Hensynet til, hvorledes